

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 445/2020-49

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti postupu Okresného súdu Malacky v konaní sp. zn. 31Csp/110/2017 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Malacky v konaní sp. zn. 31Csp/110/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie.
2. Okresný súd Malacky **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **675,43 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 5. mája 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 47

Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) postupom Okresného súdu Malacky (ďalej len „okresný súd“) v konaní pod sp. zn. 31Csp/110/2017. Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vydal nález, ktorým vysloví porušenie jej základných práv, prikáže okresnému konať bez zbytočných prietáhov a prizná jej finančné zadost'učinenie 3 000 eur a náhradu trov konania.

II.

2. Sťažovateľka s obchodnou spoločnosťou ešte v júni 2012 uzavrela zmluvu, na základe ktorej jej obchodná spoločnosť poskytla úver [REDAKOVANÉ], ktorý sa sťažovateľka zaviazala vrátiť s úrokom v sadzbe 21 % ročne v 48 mesačných splátkach po [REDAKOVANÉ] s tým, že posledná splátka bola splatná v júni 2016. Celkom mala obchodnej spoločnosti zaplatiť na vrátení istiny a úroku [REDAKOVANÉ]. Sťažovateľka dlh v dohodnutých splátkach nesplácala a obchodnej spoločnosti do 18. mája 2017 zaplatila len [REDAKOVANÉ].

3. Sťažovateľka sa v napadnutom konaní žalobou zo 4. júla 2017 po jej doplnení z 31. júla 2017 proti obchodnej spoločnosti ako žalovanému domáha určenia, že (i) zmluva je bezúročná a bez poplatkov, (ii) z 34. splátky je povinná zaplatiť len 31,68 eur, (iii) z 34. splátky nie je povinná zaplatiť 67,36 eur, (iv) nie je povinná zaplatiť 35. až 48. splátku, (v) dohoda o zrážkach zo mzdy obsiahnutá v zmluve o úvere je neplatná a (vi) dojednania o pokutách a sankciách v zmluve o úvere sú neplatné.

4. Okresný súd po podaní žaloby priebežne doručoval vyjadrenia strán, pričom posledné vyjadrenie bolo súdu doručené 14. decembra 2017. V priebehu konania žalovaná obchodná spoločnosť zanikla rozdelením. Uznesením z 21. júna 2018 okresný súd rozhodol, že v konaní bude pokračovať s právnym nástupcom obchodnej spoločnosti. Následne okresný súd nekonal až do 16. októbra 2019, keď vydal opravné uznesenie k uzneseniu z 21. júna 2018. Uznesením z 12. novembra 2020 okresný súd pripustil zmenu žaloby a nariadil pojednávanie na 11. december 2020, na ktorom aj rozhodol o žalobe rozsudkom tak, že jej vyhovel len sčasti o určenie toho, že zmluva o úvere je bezúročná a bez poplatkov a v nej obsiahnutá dohoda o zrážkach zo mzdy je neplatná. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol.

5. Právny nástupca obchodnej spoločnosti sa v dôsledku nesplácania úveru proti sťažovateľke domáhal zaplata zostatku úveru žalobou, ktorú podal na Okresnom súde Bratislava III 16. augusta 2017, pričom v tomto konaní bol 21. decembra 2017 vydaný platobný rozkaz, ktorý bol sťažovateľke doručený 28. decembra 2018 a proti ktorému sťažovateľka 9. januára 2019 podala odpor. V tomto konaní ešte rozhodnuté nebolo.

III.

6. Okresný súd dĺžku konania nepovažuje za extrémnu a poukázal na to, že sťažovateľka sa domáhala nároku žalobou o siedmich výrokoch a v priebehu konania menila žalobu, na čo musel okresný súd reagovať. Okrem toho vyšlo najavo, že súčasne medzi sťažovateľkou a žalovanou obchodnou spoločnosťou prebiehalo konanie z toho istého vzťahu na inom súde. Okresný súd poukázal na to, že sťažovateľka nepodala sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi súdu a nesúhlasí s jej názorom, že podanie sťažnosti by sa minulo účinkom.

7. Sťažovateľka v stanovisku k vyjadreniu okresného súdu uviedla, že proti rozsudku okresného súdu podala odvolanie, a preto trvá jej právna neistota.

IV.

8. Pri rozhodovaní o sťažnostiach pre porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote ústavný súd vychádza z toho, že ich účelom je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu a k odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (III. ÚS 171/20). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu: právnú a faktickú zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na predmet sporu a jeho význam pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

9. Čo sa týka zložitosti veci, treba uviesť, že vec bola skutkovo celkom jednoduchá, keďže sťažovateľkou tvrdený skutkový stav vyplýval z listinných dôkazov, ktoré žalovaná obchodná spoločnosť nijak nenamietala. Rovnako nemožno dospieť k tomu, že by vec bola právne zložitá. Posudzovanie platnosti a bezúročnosti spotrebiteľských úverov je bežnou súčasťou rozhodovacej praxe okresných súdov spravidla v prípade, ak je žalovaným spotrebiteľ. Vec, v ktorej sťažovateľka namieta prietahy, je však o niečo zložitejšia, keďže žalobcom bol spotrebiteľ, ktorý konanie zaťažil rozsiahlou argumentáciou, s ktorou sa okresný súd vyrovnal pomerne neefektívnym spôsobom, keď sa podrobne vyporiadaval so všetkými sťažovateľkou tvrdenými dôvodmi, pre ktorý mal byť úver bezúročný. Rozhodné právne posúdenie nesporného skutkového stavu je zrejmé z odsekov 50 až 64 rozsudku, kde je jasne, jednoducho a pre rozhodnutie vo veci samej vyargumentované, prečo súd žalobe sčasti vyhovel a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol.

10. Čo sa týka správania sťažovateľky, je zrejmé, že sťažovateľka v priebehu konania menila žalobu. V tomto jej konaní, ktoré je skôr prejavom nedostatočnej prípravy žaloby, však nemožno vidieť okolnosť, ktorá by mala mať vplyv na dĺžku konania, keďže uznesenie o pripustení zmeny žaloby je celkom jednoduchým procesným rozhodnutím.

11. Rozhodujúcim spôsobom sa na dĺžke konania odrazila nečinnosť okresného súdu, ktorý vo veci priebežne postupoval len v období prvého polroka po podaní žaloby. Tomuto postupu malo nasledovať nariadenie pojednávania, k čomu však došlo až ku koncu roka 2020. Z toho možno dospieť k záveru, že okresný súd bol takmer tri roky nečinný a touto hrubou nečinnosťou došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 charty, keďže politiky únie majú zabezpečovať vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa (čl. 38 charty). Preto ústavný súd návrhu sťažovateľky sčasti, v ktorej žiadala vysloviť porušenie jej základných práv, vyhovel.

12. Čo sa týka skutočností tvrdených okresným súdom o jeho zaťaženosti ako príčine jeho nečinnosti, treba uviesť, že systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom zmarenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a nezabavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných

prieťahov a ústavnej sťažnosti nie je pomenovanie príčin prieťahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k ministrom spravodlivosti. Účelom je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka. Základné právo sťažovateľky a Slovenská republika sú alfou a omegou v konaní o ústavnej sťažnosti. Všetky ostatné písmená, a je ich dosť, má do funkčného systému zložiť zákonodarná, výkonná a súdna moc.

V.

13. Okresný súd v priebehu konania o ústavnej sťažnosti rozhodol o žalobe sťažovateľky rozsudkom z 11. decembra 2020, pričom sťažovateľka proti tomuto rozsudku podala odvolanie. Keďže vo veci bolo rozhodnuté a o odvolaní bude konať odvolací súd, nebola využitá možnosť podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a nebolo vyhovené návrhu sťažovateľky, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu vo veci konať.

14. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Sťažovateľka žiadala o priznanie finančného zadosťučinenia 3 000 eur, čo odôvodnila pocitom právnej neistoty spôsobeným zbytočnými prieťahmi v konaní. Okrem už uvedených kritérií však pri rozhodovaní o prieťahoch v konaní treba prihliadnúť na predmet sporu a jeho význam pre sťažovateľa (II. ÚS 32/02).

15. Sťažovateľka mala úver splatiť v splátkach, ktoré boli splatné do júna 2016, pričom zmluvu s obchodnou spoločnosťou uzavrela ešte v júni 2012 a do podania svojej žaloby obchodnej spoločnosti nezaplatila ani to, čo jej bolo poskytnuté ako úver. Sťažovateľka bola v omeškaní so splatením svojho dlhu bez ohľadu na to, či úver možno posúdiť ako bezúročný. Stav jej právnej neistoty preto primárne nebol spôsobený tým, akú zmluvu s obchodnou spoločnosťou uzavrela a aké splátky mala podľa tejto zmluvy platiť, ale tým, že obchodnej spoločnosti nesplatala ani istinu úveru. Nie pre ustanovenia zmluvy, ale v dôsledku neplnenia si záväzku sa dostala do právnej neistoty, ktorej podstatou nebolo to, či je úver bezúročný, ale to, že sa vystavila neistote podania žaloby o zaplatenie zo strany obchodnej spoločnosti. Túto jej právnu neistotu nemôže odstrániť súdne rozhodnutie o tom, že jej úver je bezúročný, ale len rozhodnutie o tom, akú čiastku je povinná zaplatiť obchodnej spoločnosti. V tejto súvislosti treba upozorniť na to, že obchodná spoločnosť si svoj objektívne sporný nárok uplatnila v inom konaní a na inom súde len o pár týždňov po podaní žaloby sťažovateľky. Sťažovateľka namiesto toho, aby riešenie svojej právnej neistoty obmedzila na obranu proti žalobe obchodnej spoločnosti, iniciovala konanie, ktorého výsledkom je rozsudok, ktorý nerieši celý rozsah jej vzťahu s obchodnou spoločnosťou.

16. Význam rozhodnutia pre ústavné práva sťažovateľky v napadnutom konaní nemožno považovať za podstatný, čo vyplýva zo samotnej podstaty konštrukcie sťažovateľkou podanej určovacej žaloby bez potreby preukazovania naliehavého právneho záujmu. Nebyť osobitného ustanovenia § 11 ods. 4 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý bol zavedený novelizujúcim zákonom č. 279/2017 Z. z., podľa ktorého spotrebiteľ sa môže pred súdom domáhať určenia neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo určenia bezúročnosti a bezpoplatkovosti poskytnutého spotrebiteľského úveru žalobou, by na žalobe sťažovateľky zrejme nebol naliehavý

právny záujem. Nedostatok naliehavého právneho záujmu vyjadruje bezvýznamnosť sporu pre sťažovateľku. Ak by sťažovateľka dlhovala v inom ako v spotrebiteľskom vzťahu, na podobnej žalobe by naliehavý právny záujem nebol daný.

17. Pre rozhodnutie o priznaní primeraného finančného zadosťučinenie je podstatné i to, že sťažovateľka napriek pomerne dlhej nečinnosti okresného súdu a tvrdenej subjektívnej právnej neistote nevyužila jednoduché a prístupné prostriedky, ktoré mohli viesť k tomu, aby v jej veci okresný súd konal a rozhodol. Nepodanie sťažnosti predsedovi súdu podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nie je nástrojom, ktorého nevyužitie by malo viesť k tomu, aby nebolo vyslovené porušenie práv sťažovateľky, no treba ho zohľadniť pri úvahe o tom, či je dôvod na priznanie primeraného finančného zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy. Sťažovateľka rovnako ako pri rozhodnutí, či vyčkať na podanie žaloby o zaplatenie zo strany obchodnej spoločnosti, i pri tomto rozhodnutí vo vzťahu k súdu zvolila zložitejšiu cestu spojenú s nevyhnutnosťou jej právneho zastúpenia.

18. Vzhľadom na význam sporu pre sťažovateľku, ktorého výsledok priamo nevedie k odstráneniu jej právnej neistoty spočívajúcej v tom, ako finančnú čiastku a v akých splátkach má obchodnej spoločnosti zaplatiť, a na postup sťažovateľky, ktorá namiesto jednoduchšieho nástroja na odstránenie nečinnosti okresného volila priamo podanie ústavnej sťažnosti, ústavný súd jej návrhu na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia nevyhovel.

19. Zistené porušenie základných práv sťažovateľky odôvodňuje to, aby jej okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde úplne nahradil trovy konania, ktoré vznikli zastúpením advokátom. Výška náhrady bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina výpočtového základu, ktorým je priemerná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za predchádzajúci polrok (§ 1 ods. 3 v spojení s § 11 ods. 3 vyhlášky). Výpočtovým základom za úkony v roku 2020 je priemerná mzda za II. polrok 2019, t. j. 1 062 eur. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon v roku 2020 je 177 eur. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu za tri úkony právnej služby v roku 2020 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti, vyjadrenie na základe výzvy súdu), čo spolu s režijným paušálom (3 x 10,62 eur) predstavuje 562,86 eur, k čomu treba podľa § 18 ods. 3 vyhlášky pripočítať daň z pridanej hodnoty 112,57 eur.

20. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde k tomuto rozhodnutiu pripája odlišné stanovisko sudca Peter Straka k výroku aj k odôvodneniu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. februára 2021

Robert Šorl
predseda senátu